

Rapla maakonnas Rapla vallas Põlliku külas Suuresöödi kinnistu (registriosa nr 1081837, katastritunnus 27701:005:0750, lähiaadress Suuresöödi; edaspidi *Suuresöödi kinnistu*) eraldistel 30, 31, 32, 34, 44 ja 47 harvendusraie, eraldisel 33 lageraie, eraldistel 37, 45 ja 48 sanitaarraie ning eraldistel 36 ja 54 aegjärgse raie keskkonnamõju hindamise algamata jätmise

1. OTSUSTUS

Lähtudes OÜ Lemeks Metsamaad volitatud esindaja Ülo Vendland'i poolt 22.02.2024 esitatud metsateisest, võttes aluseks keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 3 lõike 1 punkt 2, § 6 lõike 2 punkt 22 ja lõige 4, § 9 lõige 1, § 11 lõiked 2 ja 8¹, metsaseaduse § 41 lõige 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõige 1 ja § 15 punkt 8 ning keskkonnaministri 16.08.2017 määruse nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded“ **otsustab Keskkonnaamet:**

1.1. Jätta algamata Rapla maakonnas Rapla vallas Suuresöödi kinnistu eraldistel 30, 31, 32, 34, 44 ja 47 harvendusraie, eraldisel 33 lageraie, eraldistel 37, 45 ja 48 sanitaarraie ning eraldistel 36 ja 54 aegjärgse raie keskkonnamõju hindamine (KMH).

1.2. Kavandatud raie registreerimisel arvestada järgmiste liigikaitsemeetmetega:

1.2.1. Püsielupaiga piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

1.2.2. Metsise pesitsusaegse häirimise vältimiseks tuleb uuendusraied teostada ajavahemikul 01. septembrist 31. jaanuarini, hooldusraied 01. augustist 31. jaanuarini.

1.3. Keskkonnauuringud ei ole vajalikud.

Keskkonnaamet teavitab KMH algamata jätmise otsusest 14 päeva jooksul Ametlikes Teadaannetes.

2. ASJAOLUD JA ÕIGUSLIKUD ALUSED

2.1. OÜ Lemeks Metsamaad volitatud esindaja Ülo Vendland esitas 22.02.2024 Keskkonnaametile metsateise, millega kavandab Suuresöödi kinnistu eraldistel 30 (0,33 ha, 34 tm), 31 (0,44 ha, 45 tm), 32 (0,44 ha, 45 tm), 34 (0,92 ha, 60 tm), 44 (0,80 ha, 50 tm) ja 47 (0,24 ha, 14 tm) harvendusraiet, eraldisel 33 (0,38 ha, 74 tm) lageraie, eraldistel 37 (0,48 ha, 45 tm), 45 (0,28 ha, 20 tm) ja 48 (1,55 ha, 77 tm) sanitaarraiet ning eraldistel 36 (1,59 ha, 210 tm) ja 54 (0,33 ha, 45 tm) aegjärgset raie. Metsateised on registreeritud metsaressursi arvestuse riiklikus registris vastavalt numbritega 50000691837, 50000691829, 50000691811, 50000691815, 50000691835, 50000691841, 50000691813, 50000691843, 50000691837, 50000691853, 50000691817 ja 50000691809.

Eesti looduse infosüsteemi (edaspidi *EELIS*), Keskkonnaagentuuri andmetel asub kavandatav raieala Natura 2000 võrgustikku kuuluvatel Kõnnumaa looduslal ja Kõnnumaa-Väätsa linnualal ning siseriiklikult kaitse alla võetud Saunametsa metsise püsielupaiga piiranguvööndis, kus kehtib looduskaitseaduses (LKS) sätestatud kaitsekord

keskkonnaministri 13.01.2005. a. määruse nr. 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” erisustega.

2.2. Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu selle kohta, kas kavandatav tegevus on olulise keskkonnamõjuga või mitte ning otsustab KMH algatamise või algatamata jätmise üle (KeHJSi § 3 lõike 1 punkt 2, § 6 lõike 2 punkt 22, § 6¹ lõige 3, § 7 punkt 4, § 9 lõige 1, § 11 lõiked 2 ja 4, metsaseaduse § 41 lõige 8¹ ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 1 lõige 1 ja § 15 punkt 8). KMH vajalikkuse üle otsustamisel lähtutakse KMH eelhindangust ja asjaomase asutuse seisukohast (KeHJSi § 6 lõige 2 punkt 22, § 11 lõige 2³). Eelhindang lisatakse KMH algatamise või algatamata jätmise otsusele (KeHJSi § 6 lõige 2 punkt 22, § 11 lõige 4). Keskkonnaamet teavitas haldusmenetluse seaduse § 41 alusel metsateatiste nr 50000691837, 50000691829, 50000691811, 50000691815, 50000691835, 50000691841, 50000691813, 50000691843, 50000691837, 50000691853, 50000691817 ja 50000691809 menetlustähtaja ületamisest (kirjad on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 11.03.2024 nr 13-4/24/4748 ja 10.06.2024 nr 13-4/24/12461) tulenevalt Natura hindamisest põhjustatud tavapärasest suuremast töömahust.

3. EELHINNANG

Keskkonnaamet annab KMH eelhindangu arendaja esitatud ja muu asjakohase teabe alusel ning lähtudes kavandatavast tegevusest, selle asukohast ning eeldatavast keskkonnamõjust (KeHJSi § 6¹ lõige 3). Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded on KeHJS § 6¹ lg 5 alusel kehtestatud keskkonnaministri 16.08.2017 määrusega nr 31 „Eelhindangu sisu täpsustatud nõuded”.

3.1. Kavandatav tegevus

3.1.1. Tegevuse iseloom ja maht

Suuresöödi kinnistu eraldistel 30, 31, 32, 34, 44 ja 47 kavandatakse harvendusraiet kokku 3,17 ha suurusel alal, hinnanguline raiemaht kokku on 258 tm.

Harvendusraie on hooldusraie (metsaseadus (edaspidi MS) § 28 lõige 4 punkt 2). Harvendusraie eesmärgiks on metsa tiheduse ja koosseisu reguleerimine ning lähitulevikus väljalangevate puude puidu kasutamine (MS § 28 lõige 7 punkt 2). Pärast harvendusraiet ei tohi puistu esimese rinde rinnaspindala olla väiksem metsa majandamise eeskirja¹ lisas 1 märgitust (MS § 31 lõige 2, metsa majandamise eeskirja (edaspidi MME) § 6 lõige 4).

Suuresöödi kinnistu eraldisel 33 kavandatakse lageraiet 0,38 ha suurusel alal, hinnanguline raiemaht on 74 tm.

Lageraie on uuendusraie, mida tehakse, et võimaldada metsa uuendamist või uuenemist (MS § 28 lõige 4 punkt 1, lõige 6), seega on eesmärgiks uue metsapõlve rajamine. Lageraie korral raiutakse raielangilt ühe aasta jooksul raie algusest arvates kõik puud, välja arvatud seemne- ja säilikuud ning elujõuline järelkasv (MS § 29 lõige 1).

Suuresöödi kinnistu eraldistel 37, 45 ja 48 kavandatakse sanitaarraiet kokku 2,31 ha suurusel alal, hinnanguline raiemaht kokku on 142 tm.

Sanitaarraie on hooldusraie, mida tehakse nakkusallikaks olevate või kahjurite paljunemist soodustavate puude, samuti ohuallikat mittekujutavate surevate või surnud puude metsast eemaldamiseks (MS § 28 lõige 4 punkt 2 ja § 31 lõige 3). Sanitaarraie korras raiuda lubatud puude olulised tunnused on sätestatud metsa majandamise eeskirjaga.

Suuresöödi kinnistu eraldistel 36 ja 54 kavandatakse aegjärgset raiet kokku 1,92 ha suurusel alal, hinnanguline raiemaht kokku on 255 tm.

Aegjärgne raie on turberaiena uuendusraie, mida tehakse, et võimaldada metsa uuendamist või uuenemist. Aegjärgse raie korral raiutakse uuendamisele kuuluvas metsas puid hajali üle raielangi kahe või enama raiejärguna (MS § 28 lg 6 ja § 30 lg 2). LKS § 14 lg 6 sätestab, et kaitstaval loodusobjektidel tuleb valik- ja turberaie tegemisel arvestada sama seaduse lisas sätestatud tingimustega raiejärgsele täiusele.

3.1.2. Tegevuse seos asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ning lähipiirkonna praeguste ja planeeritavate tegevustega.

Suuresöödi kinnistu asub Rapla maakonnas Rapla vallas Põlliku külas. Kuni uue, kogu ühinenud omavalitsuse territooriumi hõlmava üldplaneeringu kehtestamiseni kehtivad Rapla vallas ühinenud valdade senised üldplaneeringud. Endise Rapla valla üldplaneering on kehtestatud Rapla Vallavolikogu 01.03.2011 otsusega nr 6. Kavandatud raieala paikneb kehtiva üldplaneeringu järgi rohelise võrgustiku tuumalal, kus metsa majandamine toimub vastavalt metsaseadusele. Üldplaneeringuga pole alale raiepiiranguid sätestatud.

3.1.3. Ressursside, sealhulgas loodusvarade, nagu maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, näiteks loomastik ja taimestik, kasutamine

Kavandatava tegevuse eesmärk on võimaldada taastuvate loodusressursside (puit) kasutust. Kavandatud raiete käigus taastumatuid loodusressursse kasutusse ei võeta. Metsatööl metsakaitse (veerežiim, ökosüsteem, pinnas) tagamine on reguleeritud metsa majandamise eeskirja¹ §-s 19 sätestatuga.

3.1.4. Tegevuse energiakasutus

Energiakasutus raietööl on masinate kütuse tarbimine.

3.1.5. Tegevusega kaasnevad tegurid, nagu heide vette, pinnasesse ja õhku ning müra, vibratsioon, valgus, soojus, kiirgus ja lõhn

Nõuetele vastava tehnika kasutamisel ei kaasne raietööl saasteainete heidet pinnasesse, vette või välisõhku. Valguse, kiirguse ja lõhnareostust tegevusega teadaolevalt ei kaasne, samuti ei põhjusta tööde läbiviimine norme ületavat vibratsiooni või müra.

3.1.6. Tekkivad jäätmed ning nende käitlemine

Raietöödega ei kaasne jäätmete teket. Metsamajandusjääke ehk raidmeid ei käsitleta jäätmetena.

3.1.7. Tegevusega kaasnevate avariilukordade esinemise võimalikkus, sealhulgas heite suurus

Raietööl on keskkonnamõju põhjustavate avariide esinemine ebatõenäoline, raietöid teostatakse tehnilistele nõuetele vastavate masinatega.

3.1.8. Tegevuse seisukoht asjakohaste suurõnnetuste või katastroofide ohust, sealhulgas kliimamuutustest põhjustatud suurõnnetuste või katastroofide ohust teaduslike andmete alusel

¹ Keskkonnaministri 27.12.2006 määrus nr 88 „Metsa majandamise eeskiri”.

Raietöödega ei kaasne suurõnnetuste või katastroofide tekke ohtu.

3.2. Kavandatava tegevuse asukoht ja mõjutatav keskkond

3.2.1. Olemasolevad ja planeeritavad maakasutused ning seal toimuvad või planeeritavad tegevused

Suuresöödi kinnistu sihtotstarve on 100% maatulundusmaa, maaüksus asub hajaasustuspriirkonnas. Raiega maakasutust ei muudeta, metsamaa kõlvik säilib ja ala jääb jätkuvalt kasutusse metsamaana.

Kavandatud raiealade mõjualas on samal kinnistul lääne ja põhja suunas asuvatel eraldistel 15 ja 20 registreeritud kehtivad metsateatised nr. 50000691831 ja 50000691857 lageraie tegemiseks kokku 2,44 ha suurusel pinnal.

Suuresöödi kinnistu Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala ning Saunametsa metsise püsielupaigaga kattuv osal on esitatud metsateatiseid lageraie teostamiseks eraldistel 46, 49, 52 ja 53 (teatiste nr-d vastavalt 50000691839, 50000694233, 50000691847 ja 50000691819). Käesoleva eelhinnangu mõjuanalüüsi sisulisse ossa ja eelhinnangu alusel antavasse otsustusse antud eraldistel planeeritud raied pole kaasatud. Põhjendused sellele on esitatud punktis 3.3.2.

3.2.2. Alal esinevad loodusvarad, sealhulgas maa, muld, pinnas, maavara, vesi ja looduslik mitmekesisus, nende kättesaadavus, kvaliteet ja taastumisvõime

Kavandataval raiealal ei esine taastumatuid loodusvarasid. Tegemist on endise Suuresöödi talu puisniidu ilmelisele sooheinamaale 1920-1980-ndail aastail peale kasutusest väljalangemist tekkinud esimese põlvkonna metsaga. Kavandataval raiealal esinevad põhiliselt gleistunud leostunud mullad (Kog) ja küllastunud turvastunud mullad (Go1), vähem õhukesed madalsoomullad (M''). Metsa kasvukohatüüp on 20% naadi, 55% angervaksa ja 25% mustika-kõdusoo. Raiealadel kasvavaist puistuid moodustavad 20% hall-lepikud, 30% haavikud, 34% männikud, 12% kaasikud ja 4% kuusikud. Raiealadel kasvavaist puistuid 52% on küps mets, 42% valmiv mets ja 6% noorendik.

3.2.3. Keskkonna vastupanuvõime, mille hindamisel lähtutakse märgalade, jõeäärsete alade, jõesuudmete, randade ja kallaste, merekeskkonna, pinnavormide, maastike, metsade, Natura 2000 võrgustiku alade, kaitstavate loodusobjektide, alade, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada, tiheasutusega alade ning kultuuri- või arheoloogilise väärtusega alade vastupanuvõimest

Kavandatud raiest otseselt mõjutatud piirkond on ala, kus planeeritud raied läbi viiakse. Raielangiga piirneval alal võib esineda ajutisi häiringuid, mis ei mõjuta keskkonna vastupanuvõimet.

Kavandataval raiealal ega mõjualas ei asu looduslikke veekogusid. Ala on hõlmatud 1960-ndail aastail rajatud Aela maaparandusobjekti kraavidega.

Raiet kavandatakse metsamaastikus, ala on tasane, kerge langusega kagu suunas.

Kavandatav raieala asub Saunametsa metsise püsielupaiga piiranguvööndis, mis kuulub Natura 2000 võrgustikku kuuluvate Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala koosseisu. Loodus- ja linnualade nimekiri ja kaitse-eesmärgid on toodud Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korralduses nr. 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“.

Saunametsa metsise püsielupaik on kaitse alla võetud II kategooria kaitsealuse linnuliigi metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade kaitseks, et tagada liigi soodne seisund. Metsis on seatud

Kõnnumaa-Väätsa linnuala üheks kaitse-eesmärgiks. Metsis on linnuliik, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta nimetab I lisa loendis. Seega on tema kaitse liikmesriikidele kohustuslik.

Kavandataval raialal ei leidu Kõnnumaa loodusala kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe, küll aga piirnevad eraldised 36 ja 37 ida suunast Natura elupaigaga soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), mis on arvatud projekteeritava metsaelupaikade looduskaitseala koosseisu.

Kultuuriväärtusi, sh. pärandkultuuriobjekte raialal ei leidu.

Kavandatava tegevuse maa-ala piires puuduvad teadaolevalt sellised alad, kus õigusaktidega kehtestatud nõudeid on ületatud või võidakse ületada.

3.2.4. Inimese tervis ja heaolu ning elanikkond

Tervisemõjud saavad tekkida lähtuvalt mõjuallikast järgmistes valdkondades: müra, vibratsiooni ja välisõhu saastega kaasnevad tervisemõjud, joogivee kvaliteet ja kättesaadavus. Metsakasutusõiguse kitsendused, mis on seatud avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja piiramata või tähistamata erametsa kasutamiseks, on sätestatud metsaseaduse §-s 35. Kavandatud raietöödega selliseid mõjusid ei kaasne.

3.3. Hinnang keskkonnamõju olulisusele (mõju suurus, ulatus ja tõenäoliselt mõjutatava elanikkonna suurus, mõju avaldumise tõenäosus ja aeg, mõju tugevus, laad, kestus, sagedus, pöördumus ja piiriülesus)

Alljärgnevalt on toodud kavandatavate raiete keskkonnamõju olulisuse hinnang koos põhjenduste ja selgitustega.

Kavandatud raiete mõju keskkonnaelementidele:

Vesi- raie on kavandatud vastavalt kehtivatele õigusaktidele, seega langi ulatuses mõju veerežiimile ei ole oluline. Veega seotud Natura kaitse-eesmärke ja muid alal esinevaid veega seotud kaitsealuseid loodusobjekte raietööd ei kahjusta. Raialal ei ole tuvastatud allikaid, allikalisi alasid ega karstivorme, sealhulgas maa-aluseid jõgesid. Raie Suuresöödi kinnistul ei mõjuta veerežiimi.

Välisõhk ja kliima- kavandavatel raietel ei ole olulist mõju välisõhule ja kliimale, üksikud raied eraldi ei takista kliimaeesmärkide saavutamist.

Maastik ja looduslik mitmekesisus- raied on kavandatud vastavalt kehtivatele õigusaktidele, seega ei mõjuta raied maastikuilmet ega looduslikku mitmekesisust.

Elanikkonnale, inimese tervisele, heaolule ja varale, kultuuripärandile ja kaitstavatele loodusobjektidele ning nende omavahelistele seostele- Raialadel ei ole neid elemente ja kavandatud raied neid ei mõjuta. Raietööde mõju on lokaalne, elanikkonda ei mõjuta.

Raiete teostamisel avalduvad võimalikud mõjud eelkõige tööde tegemise ajal. Kavandatud raied on ühekordse lühiajalise mõjuga tegevus, kestusega umbes üks kuu. Kehtivate nõuete järgimisel ei kaasne kavandatava tegevusega piiriülest mõju.

3.3.1. Mõju Natura 2000 võrgustiku alale

3.3.1.1 Natura 2000 ala kaitse-eesmärgid ja nende kirjeldused

Eelpool nimetatud raied asuvad Kõnnumaa looduslal ja Kõnnumaa-Väätsa linnualal. Alade kaitse-eesmärgid on loetletud Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korraldus nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“.

Eelhinnangu tulemusel selgub, kas tegevusega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile. Käesoleval juhul ei ole tegevus otseselt vajalik Kõnnumaa loodusala ega Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärkide saavutamiseks.

Loodusdirektiivi artikkel 6 lõige 1 kohustab liikmesriike kehtestama erikaitsealade suhtes meetmed, mis vastavad aladel esinevate metsaelupaikade ökoloogilistele vajadustele. Sama direktiivi artikkel 6 lõige 2 kohustab vältima elupaikade halvenemist ja oluliste liikide häirimist. Euroopa Komisjoni Natura 2000 alade kaitsekorralduse juhendi² järgi tuleb elupaikade halvenemisena käsitleda olukorda, kui väheneb elupaigatüübi pindala sellel alal või kui halvenevad elupaiga kaitsestaatus pikaajaliseks säilimiseks vajalikud funktsioonid ja struktuur võrreldes nende esialgse (Natura võrgustiku liitumise hetke) või taastatud seisundiga. LKS § 69 kohaselt korraldatakse Natura 2000 alade kaitset siseriiklike kaitstavate loodusobjektide kaudu, ehk eespoolviidatud erinõuded tuleb tagada, rakendades nende alade kaitsekorda. Seal hulgas tuleb neid arvesse võtta metsateatiste menetlemisel.

Metsaelupaikade seisund ei ole loodusdirektiivi rakendamise aruande³ järgi valdavas osas soodne. See viitab sellele, et metsaelupaikade pindala ja või seisund on võrreldes esialgse seisundiga vähenenud. Seega vältimaks elupaikade seisundi jätkuvat halvenemist, tuleb tagada, et ühegi hetkel teadaoleva elupaiga pindala ja seisund selleks moodustatud erikaitsealadel ei väheneks.

3.3.1.2. Kavandatava tegevuse mõju prognoosimine Natura 2000 alale

Suuresöödi kinnistu eraldistel 30, 31, 32, 34, 44 ja 47 kavandatav tegevus on harvendusraie, mida tehakse puistu liigilise koosseisu lõplikuks kujundamiseks ning tulevikupuude kasvu takistavate puude väljaraieks. Harvendusraiega eemaldatakse puistust ka surnud, kahjustatud ja allajäänud puud ning kujundatakse puistu edasise arengu seisukohalt optimaalne tihedus. Eraldistel 30, 31 ja 32 on plaanis teha harvendusraiet küpsetes hall-lepikutes, raiejärgseks täiuseks kujuneb 45%. Taolist raiet oleks õigem nimetada aegjärgseks raieks. Kuigi leplik on küps, siis saab kasvukoha viljakust arvestades allesjäävate puude dimensioone veel 5-10 aastat kasvatada. Ohukohaks on tiheda puistu tuuleõrnaks muutumine tugeval harvendamisel. Kindlasti tekib halli lepa looduslikku uuendust. Eraldisel 34 on plaanis harvendada valmivat kaasikut, raiejärgseks täiuseks kujuneb 59%. Eraldistel 44 ja 47 on plaanis harvendada valmivat ja küpset männikut, raiejärgseks täiuseks kujuneb 66%. Hall-lepikule pole harvendusraie järgse täiuse normatiivi kehtestatud, kuid tuginedes „Metsa korraldamise juhendile“ ei tohi korraga välja raiuda rohkem kui 40% puistust. Kaasikus ja männikutes vastab raiejärgne täius normatiividele.

Suuresöödi kinnistu eraldistel 36 ja 54 kavandatakse aegjärgset raiet, mille korral raiutakse uuendamisele kuulvas metsas puid hajali üle raielangi kahe või enama raiejärguna (MS § 28 lg 6 ja § 30 lg 2). MME § 5 lg 1 kohaselt võib turberaiet teha puistus, mille esimese rinde keskmine vanus või keskmine rinnasdiameeter on saavutanud dimensioonid, mille korral sama eeskirjaga oleks lubatud lageraie¹. LKS § 14 lg 6 sätestab, et kaitstaval loodusobjektidel tuleb valik- ja turberaie tegemisel arvestada sama seaduse lisa sätestatud tingimustega, kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti. LKS lisa „Valik- ja turberaie tingimused kaitstava loodusobjekti ning ranna ja kalda piiranguvööndis“ p 2 kohaselt ei tohi 45-64% algtäiusega puistu esimese rinde

²Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätteid (2019/C 33/01)lk 21-22.)
[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125\(07\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0125(07)&from=EN)

³ Loodusdirektiivi rakendamise aruanne. Allikas:

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtxasa/EE_habitats_reports-20190725-083848.xml&conv=589&source=remote

täiust aegjärgse raie esimese järguga viia madalamale kui 30%. Metsaregistrisse 18.01.2024 kantud takseerandmete alusel on Suuresöödi kinnistu eraldistel 36 ja 54 kasvavate puistute esimese rinde täiused vastavalt 60% ja 63%. Seega, antud juhul ei tohi kummagi eraldise puhul puistu esimese rinde raiejärgne täius langeda alla 30%.

Nii harvendus- kui aegjärgsete raiete käigus muudetakse puistud ülepinnaliselt hõredamaks, samas säilib puistu esimene rinne ja ei teki lagedat ala. Vana metsa osakaal piirkonnas ei lange ning ei toimu piiranguvööndi metsade vanuselise struktuuri nihkumist nooremate metsade suunas. Puistu säilib, metsamaastik ei killustu ja maastikuilme ei muutu ning olulist kumulatiivset mõju ei ole.

Aegjärgse raie järgmist järku saab teostada minimaalselt pärast 5-aastase perioodi möödumist ja nõuetekohase järelkasvu olemasolul. Kuna Keskkonnaamet hindab igakordselt raie lubatavust vastavalt kehtivatele õigusaktidele, siis sõltub tulevikus järgmise raiejärgu lubamine sellest, milline on sel hetkel kehtiv seadusandlus.

Suuresöödi kinnistu eraldistel 37, 45 ja 48 kavandatakse sanitaarraiet haavataeliku ja ulukikahjustusega puude väljaraiumiseks. MME § 6 lg 3 kohaselt ei tohi sanitaarraie käigus puistu täius langeda alla 30%.

Suuresöödi kinnistu eraldisel 33 on kavandatud teha lageraiet küpses hall-lepikus väikesel pinnal (0,38 ha), mille tulemusena tekib lage ala säilikpuudega. Raie on planeeritud vastavalt metsise püsielupaikades kehtivale korrale kitsa ehk 30 m laiuse langina. Kuna hall-lepp uueneb looduslikult kiiresti, siis on võimalik mõneaastase vahega ka läänepoolsed küpsed hall-lepikud kitsaste raielankide kaupa uuendada. Kavandatud väikesepinnalise lageraie tegemine vastab looduskaitseseaduse muutmise eelnõu mõttele, mille kohaselt oleks kaitsealadel erandina lubatud lageraie ja veerraie hall-lepikutes langi pindalaga kuni 0,5 ha.

Väikeste lankidena tehtud raie on sarnasem looduslikele häiringutele, vähendab langi servaaladel tuule- ja päikesekahjustusi võrreldes suuremate lankidega ja metsakooslus kui tervik taastub kiiremini. Samuti ei ole väikese langina lageraie hall-lepikutes olulise negatiivse mõjuga loodusväärtustele.

Kõik eelpoolnimetatud raied on kavandatud Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärgiks (korralduse nr 615 lisa 1 punkt 1 alapunkt 18) oleva metsise Saunametsa püsielupaika. Metsise pikaajaliseks kaitse eesmärgiks on stabiilse või kasvava populatsiooni saavutamine (1500-2400 metsisekukke) ja vähemalt 400 manguasurkonna säilimine. Metsise ja tema elupaikade kaitse on tagatud siseriiklike õigusaktidega.

LKS § 55 lõige 6 sätestab, et kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal on keelatud. Nagu enamik liike, on ka metsis tundlik pesitsusaegse häirimise suhtes. Metsise kaitse tegevuskava⁴ kohaselt on metsist põhiliselt häirivateks teguriteks paljunemisperioodil tehtavad metsatööd, trasside raied ning teised metsas tehtavad tööd. Häirimine mäguperioodil võib viia mängu katkemisele (sellest tulenevalt ka pesitsemise luhtumiseni) või äärmuslike juhtumite korral manguala jäädava hülgamiseni. Metsise mäng toimub traditsioonilistes mängupaikades, mida võidakse kasutada aastakümneid. Mäguperiood algab veebruaris ja vaibub maikuu keskpaigas, mil metsis on häirimise (sh metsaraie) suhtes eriti tundlik. Emaslind muneb vahemikus aprilli keskpaigast kuni juuni keskpaigani, haudumine kestab 26 päeva. Pojad kooruvad tavaliselt juuni esimesel poolel. Oluline elufaas on tibude toitumisperiood. Juuli keskpaigaks on enamik

⁴ Keskkonnaministri 20.05.2015 käskkirjaga nr 456 kehtestatud „Metsise (Tetrao urogallus) kaitse tegevuskava” on kättesaadav: <https://pilv.envir.ee/index.php/s/7i5MKGRrkTqXK6r?path=%2FLoomad%2FLinnud>.

pesakondi lennuvõimestunud. Mängu, sigimise ja poegade kasvatamise ajal uuendusraietest 01. veebruarist 31. augustini (hooldusraietest 01. veebruarist 31. juulini) metsise elupaigas hoidumine aitab tagada mängu ja pesitsuse õnnestumise.

Arvestades, et kavandatavate raiete korral puistu ülarinne põhiliselt säilib (lagedat ala tekib 5%-l Natura-alal tehtavatest raietest) ja puistute harvendamine pigem soodustab metsise elupaiga kvaliteedi jaoks olulise puhmarinde kasvu, siis ei mõjuta kavandatavad raied Kõnnumaa-Väätsa linnuala sellisel määral, et väheneks liigile elupaigana sobiva ala suurus kaitsealal või halveneks oluliselt elupaiga kvaliteet.

Kavandataval raialal ei leidu Kõnnumaa loodusala kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe, küll aga piirnevad eraldised 36 ja 37 ida suunast Natura elupaigaga soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), mis on arvatud projekteeritava metsaelupaikade looduskaitseala koosseisu. Sellel alal kasvab II boniteedi küps kaasik kuuse II rindegas. Eraldistel 36 ja 37 tehtavate raiete käigus lagedaid alasid ei teki ning piirnevale metsaelupaigale rasketehnikaga ei liiguta. Niisiis jäävad võimalikud häiringud tagasihoidlikuks ja võib väita, et kavandatud raiete teostamine metsaelupaigaga soostuvad ja soo-lehtmetsad piirneval alal ei mõjuta elupaika negatiivselt.

Kokkuveoteede asukohta ei ole määratud. Metsa kokkuveoteede, laoplatsti, raielankide raidmetest puhastamise viisid ja kord on kehtestatud keskkonnaministri määrusega „Metsa majandamise eeskiri“.

Kuna kavandatud raialade mõjualas ja raialadel ei asu lisaks eelpool käsitletule muid Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärkideks olevaid loodusdirektiivi elupaiku ega liikide elupaiku, siis kavandatud raietegevus loodus- ja linnuala kaitse-eesmärke ei kahjusta. Kavandatav raie ei mõjuta ebasoodsalt Kõnnumaa loodus- ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärke ega nimetatud alade terviklikkust.

3.3.1.3 Mõju kaitstavale loodusobjektile

Eelpoolnimetatud raied on kavandatud siseriiklikult kaitse alla võetud Saunametsa metsise püsielupaiga piiranguvööndis. Mõju püsielupaiga kaitse-eesmärkidele, mis kattuvad Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala kaitse-eesmärkidega, on käsitletud p-s 3.3.1.2. Raialal ja selle vahetus mõjualas (kuni 30 m) ei esine muid loodus- ja linnuala kaitse-eesmärgiks olevaid väärtusi, mida raie mõjutaks.

Metsamajandus on üks olulisemaid metsise arvukust mõjutavaid tegureid, aga samas on teada, et metsis on liik, kes on võimeline teatavat metsamajanduslikku mõju taluma kui arvestatakse metsise elupaigavajadusega. Püsielupaigas kaitstavale linnuliigile metsisele kahjulike mõjude minimeerimiseks tuleb piiranguvööndis metsa majandamisel arvestada keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määruses nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“ toodud nõuetega. Uuendusraietel võib raietöid ning metsamaterjali kokkuvedu teha ajavahemikul 01. septembrist kuni 31. jaanuarini, hooldusraietel 01. augustist 31. jaanuarini ehk väljaspool metsise pesitsusperioodi. Turberaie korral ei tohi langi suurus ületada 2 ha. Raiete planeerimisel tuleb silmas pidada, et piiranguvööndis ei või üle 60 aasta vanuse metsa osakaal jääda väiksemaks kui 50%. Kavandatud raietel üle 60 aasta vanustes puistutes I rinne säilib ning vastavas vanuses metsa osakaal ei vähene.

Püsielupaiga piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

Looduskaitseseaduse (edaspidi LKS) § 48 lõike 4 kohaselt rakendub piiritlemata II ja III kategooria kaitsealuste liikide elupaikades isendi kaitse. LKS § 55 lg 6 järgi on kaitsealuse

loomaliigi isendi püüdmise ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal keelatud.

3.3.2. Kavandatava tegevuse koosmõju muude asjakohaste toimuvate või mõjualas planeeritavate tegevustega

Käesoleva eelhindangu mõjuanalüüsi sisulises osas käsitletud raietel ei ole niivõrd olulist (sh. kumulatiivset) mõju, mille korral oleks keskkonnamõju hindamine vältimatult vajalik. 95% raietel säilib puistu esimene rinne. 5% lagedat ala tekib hall-lapiku uuendamisel kitsa langina. Seega ei ole kavandatavatel raietel olulist koosmõju kaitse-eesmärkidele.

Need raied on kooskõlas üldplaneeringuga, metsise püsielupaiga kaitsekorraga, looduskaitse-, vee- ja metsaseadusega ja eelduslikult olulist mõju ei ole.

Punktis 3.2.1. on nimetatud, et Suuresöödi kinnistu Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala ning Saunametsa metsise püsielupaigaga kattuv osal on esitatud metsateatiseid lageraie teostamiseks eraldistel 46, 49, 52 ja 53, mida käesoleva eelhindangu mõjuanalüüsi sisulisse ossa ja eelhindangu alusel antavasse otsustusse pole kaasatud.

Käesolev eelhindang on koostatud, hindamaks kavandatud raiete mõju Natura 2000 võrgustikku kuuluvate Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala struktuurile ja kaitse-eesmärkidele. Eelhindangut koostatakse, korvamaks punktis 3.3.1.1. nimetatud puudusi üle-euroopalist tähtsust omavate Natura-alade kaitstes. Keskkonnaamet pädeva asutusena on andnud hinnangu, et Natura-aladel tehtavad lageraied avaldavad korvamatut negatiivset mõju Natura-alade struktuurile ja kaitse-eesmärkidele. Sellest tulenevalt on koostatud LKS muutmise eelnõu, mille kohaselt oleks edaspidi kaitsealadel lage- ja veerraied keelatud, va. kuni 0,5 ha suurused lageraied hall-lepikutes. Kaasates eraldistele 46, 49, 52 ja 53 planeeritud lageraied eelhindangu mõjuanalüüsi sisulisse ossa, langetaks eelhindangu koostaja otsuse alगतada keskkonnamõju hindamine.

Eesti Vabariigil on kohustus täita rahvusvaheliste lepingutega võetud kohustusi, sealhulgas kliimalepped ja Natura-alade kaitse. Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi PS) § 5 näeb ette, et Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. PS § 53 järgi on igaüks kohustatud säästma elu- ja looduskeskkonda ning hüvitama kahju, mis ta on keskkonnale tekitanud. Seega PS-st tulenevalt vajab keskkond igaühe hoolt.

01.08.2014 jõustunud keskkonnaseadustiku üldosa seadus (edaspidi KeÜS) annab keskkonda puutuvate tegevuste lubatavuse hindamisel täiendavad suunised. KeÜS §-s 8 sätestatud keskkonna kõrgetasemelise kaitse põhimõtte kohaselt peavad keskkonnakaitse meetmed tagama kõrgetasemelise kaitse, seejuures tuleb tagada keskkonna terviklik kaitse ja arvestada keskkonnamõju võimalikku ülekandumist ühelt keskkonnaelemendilt teisele (keskkonna kõrgetasemelise ja tervikliku kaitse põhimõtte). KeÜS § 9 järgi peavad keskkonnakaitse kõrget taset tagavad kaalutlused olema arvesse võetud kõikide eluvaldkondade arengu suunamisel, et tagada säästev areng (lõimimispõhimõtte). KeÜS § 10 kohaselt tuleb keskkonnaohtu vältida (vältimispõhimõtte). Keskkonnaohtu või olulist keskkonnahäiringut tuleb taluda, kui tegevus on vajalik ülekaaluka huvi tõttu, puudub mõistlik alternatiiv ja keskkonnaohtu või olulise keskkonnahäiringu vähendamiseks on võetud vajalikud meetmed. KeÜS § 5 kohaselt loetakse keskkonnaohuks olulise keskkonnahäiringu tekkimise piisavat tõenäosust.

Jättes siinkohal kõrvale eraldistele 46, 49, 52 ja 53 planeeritud lageraiete kohatise mittevastavuse metsise püsielupaikade kaitsekorraga ja keskendudes Natura-alade kaitse-eesmärkidele, siis tuleb möönda, et antud raietega tekitatakse Natura-alade sidusstruktuuri

mittesobivaid koridorilaadseid lagedaid alasid. Antud eraldistel kasvavad Natura-alade kaitse-eesmärgiks seatud metsaelupaikade sidusstruktuuri ja kaitstavate liikide seisukohalt väärtuslikud vanad puistud: eraldis 46: 80-aastane angervaksa haavik koosseisuga 50Hb35Ks15Ku; eraldis 49: 100-aastane mustika-kõdusoo männik koosseisuga 45Ma40Ku15Ks; eraldis 52: 90-aastane mustika-kõdusoo kuusik koosseisuga 55Ku25Ma10Lm10Ks; eraldis 53: 95-aastane angervaksa haavik koosseisuga 45Hb35Ku20Ma. Selliste puistute lagedaks raiumisega kaasneks lisaks Natura-aladele tekkiva struktuurse kahjuga aastatega kogunenud elurikkuse kadu ning metsamulda akumuleerunud süsiniku vabanemine. Seetõttu on Natura-aladel eelistatud puistute areng looduslike protsesside tulemusena, puistute majandamisel tuleb eelistada püsimeetsanduslikke või püsimeetsandusele lähedasi lahendusi. Tuleb möönda, et rahaliselt mõõdetava kasumi teenimisele orienteeritud tulundusmeetsanduse laiatarbetehnoloogiad on looduskaitseks määratud metsas rakendamiseks vähesobivad. Kui on prognoositav, et olemasoleva tehnoloogia rakendamine annaks ebasoovitavaid tulemusi, siis tuleb sellest hoiduda. Arvestades, et kaitstavate alade osakaal tõuseb 30%-ni Eesti maismaast, siis vaieldamatult eksisteerib vajadus loodussõbralike ning looduskaitse-eesmärgi järgivate meesanduslike lahenduste ning tehnoloogiate järele. Kõigil metsamajandajatel on siin võimalus kaasa rääkida.

Vähetähtis pole ka märkida, et selles, et praeguseni on säilinud väärtuslikud puistud eraldistel 46, 49, 52 ja 53, on suur roll asjaolul, et läbi aegade kavandatud lageraiet pole tegelikult realiseeritud. Nii on alates 2015. aastast eraldise 46 alal registreeritud 4 lageraiet lubavat metsateatist, eraldise 49 ja 52 aladel mõlemal 6 lageraiet lubavat metsateatist. Selleks, et mets saaks säilida, pole iga-aastaselt vaja metsateatise esitada. Perspektiivis, kui näiteks on vaja teostada looduskaitse seisukohast olulisi raieid, on kavandatud tegevuste õigeaegne teostamine siiski olulise tähendusega.

Vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanähtimissüsteemi seaduse § 6¹-le on arendajale (metsaomaniku esindajale) pandud suurem roll kui see praeguses Natura-aladel kavandatavate raie eelhindamise protsessis kasutust leiab. Nii metsaomanike majanduslike huvide kui ka riigi võetud rahvusvaheliste looduskaitse kohustuste parema realiseerimise huvides on, et metsaomanikud (eriti suured metsaomanikud, kelle käte on koondunud arvestatav osa metsamaast ja kes metsamaade koondumist eest veavad) teadvustaksid sisuliselt kaasvastutust metsaökosüsteemide kaitse ja säästliku kasutamise eest.

3.3.3. Ebasoodsa mõju tõhusa ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise võimalused

Looduskaitse seaduse (LKS) § 21 kohaselt on püsielupaiga kui kaitstava looduskaitseobjekti valitseja Keskkonnaamet. LKS § 17 lg 3 kohaselt võib Keskkonnaamet püsielupaigal kavandatavate tegevuste kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

Antud raie puhul on asjakohased alljärgnevad üldreeglid:

Suuremate pinnasekahjustusteta on võimalik raieid (sh. puidu kokkuvedu) teha külmunud või kuivalt pinnaselt.

Looduskaitse seaduse § 55-st tulenevalt on raie tegemisel tingimuseks ajaline piirang teostada tööd väljaspool lindude pesitsusaega.

Töökohas peab olema varustus reostuse eemaldamiseks.

3.4. Eelhinnangu järeldus

Kavandatud raietel pole olulist mõju välisõhu kvaliteedile, maavaradele (maardlad), pinnasele, põhja- ja pinnaveele, kaitstavatele loodusobjektidele ega kultuuripärandile ning tegevus ei kahjusta inimeste tervist, heaolu ega vara. Mõjud Natura 2000 võrgustiku aladele on välistatud, rakendades projekti osana looduskaitseaduse § 55 lg-st 6 tulenevaid tööde tegemisel kohustuseks võetud meetmeid. Keskkonnamõju hindamise algatamine ei ole vajalik, sest:

1. On välistatud, et tegevus avaldab ebasoodsat mõju Kõnnumaa loodusala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala, mis kuuluvad Natura 2000 alade võrgustikku, kaitse-eesmärkidele ja ala terviklikkusele.
2. Kavandatava tegevusega ei kaasne olulist negatiivset keskkonnamõju veele ega välisõhule, samuti ei ületata piirmäärasid müra ja õhu saastatuse osas, vibratsioon eeldatavalt puudub. Tegevusega ei kaasne koosmõju teiste tegevustega.
3. Kavandatava tegevusega ei kaasne mõju inimeste tervisele, heaolule ja varale, samuti avariilukordi või suurõnnetusi.
4. Tööde tegemisel keskkonnakaitseõuetele vastavalt on avariilukordade esinemine vähetõenäoline.

4. ÄRAKUULAMINE

Asjaomased asutused on loetletud KeHJS §-s 2³. Eelhindamise otsus on Ametlikes Teadaannetes.

Eelhinnangu koostaja:

Rein Kaljuvee
metsahoiu vanemspetsialist
metsaosakond